

טוני גרינמן, משרד עורכי דין

עדכונים בדיני זכויות יוצרים, קניין רוחני, תקשורת ומדיה

העדכון מוגש כשירות ללקוחותינו. למידע מפורט יותר בקרו באתר שלנו ב-
www.tglaw.co.il

VOD (video on demand), המוצע לצרכן כחלק מהשירות הדיגיטלי, ושמאפשר לו לצפות בכל זמן שיבחר בתוכניות קבועות מראש שנבחרו ע"י חברת הכבלים, לפי רישיון בין חברות הכבלים ובעלי חברות הסרטים והתוכניות.

בהתאם להיקש המתבקש, גם לשירות ה-RS-DVR דרוש רישיון מחברות הסרטים והטלוויזיה כמו זה הדרוש לשירותי VOD.

טענה נוספת שהועלתה היא כי שידור התוכנית המוקלטת משרתי החברה לממיר של המני פוגע בזכות הביצוע הפומבי של חברות הסרטים והטלוויזיה. בית המשפט קיבל טענה זו בקובעו כי הצרכן אומנם לוחץ על כפתור "הקלט" ו"נגן" אולם חברת הכבלים ורשת המחשבים אחראיות על תהליך הכנת והפקת ההקלטה ושידורה.

פסק דין זה מנסה לשמר את הגבול ההולך ומטשטש בין שימוש ביתי לבין שימוש פומבי ביצירות בעולם של בידור אודיו-ויזואלי, שבו רוחב הפס מאפשר העברת קבצי וידאו בין הספק לצרכן ותקשורת דו-כיוונית בינם. כל המכשירים והמערכות שנזכרו בפסק הדין מאפשרים לצופה טלוויזיה לגרום ליצירת עותק של תוכניות טלוויזיה לצורך צפייה מאוחרת. פסיקת בית המשפט מתבססת על הבדלים טכנולוגיים בין המכשירים והמערכות. יהיה מעניין לראות אם הפסיקה תשונה בערעור שכבר הוגש ע"י חברת הכבלים.

שבנדון למניה, אולם אין בידה רישיון ליצור מהן עותקים עבור המנוים.

חברת הכבלים טענה כי יש לראות בהקלטות המבוצעות באמצעות המערכת כהקלטות ביתיות וכי היא רק מספקת את הציוד המשמש להקלטות אלה. על כן, ועל-פי ההלכה שנפסקה בפרשת "סוני נ' אוניברסל" המפורסמת, אין לראותה כמי שמפרה זכויות יוצרים בתוכניות המוקלטות. בית המשפט דחה טענה זו וקבע שחברת הכבלים היא שיוצרת את העותקים ולא הצרכן, כיוון שה-RS-DVR אינו מכשיר אלא שירות שניתן ע"י חברת הכבלים הדרוש מעורבות פעילה וממושכת שלה.

בית המשפט הבחין בין המערכת הנדונה לבין מכשירי ההקלטה הדיגיטליים הביתיים (כגון "Tivo" או "Yes-Max"), הידועים בכינוי STS-DVR. מכשירים אחרונים אלה מקליטים את התוכנית ישירות לזכרון הקשיח של הממיר הנמצא בבית הצרכן, ללא צורך במערכת מורכבת של רשת מחשבים ובקרה רציפה של חברת הכבלים כשל מערכת ה-RS-DVR.

כך גם VCR ו-DVR, מכשירי הקלטה ביתיים המאפשרים לצופי הטלוויזיה להקליט תוכניות על גבי קסטות וידאו או די-וי-די, הם יחידת ציוד עצמאית, שהצרכן יכול לקחתה ולחברה לטלוויזיה כדי להקליט תוכניות.

לעומת כל אלו, ה-RS-DVR דומה יותר דווקא לשירות ה-

טכנולוגיה חדשה להקלטת תוכניות טלוויזיה עבור מינויי כבלים אמריקאים מפרה זכויות יוצרים

בארה"ב, כמו בישראל ובאירופה, ניתן להקליט תוכניות טלוויזיה בבית לצורך צפייה מאוחרת מבלי שהדבר ייחשב כהפרת זכות יוצרים. חברת הכבלים "כייבלויז'ן" הציעה למיניה מערכת הקלטה חדישה, המכונה RS-DVR (Remote Storage - Digital Video Recorder), המאפשרת למנוי להקליט תוכניות טלוויזיה ולצפות בהן בבית במועד הרצוי. בשונה מהקלטות המבוצעות באמצעות מכשיר הקלטה ביתי, ההקלטות הנדונות אינן מאוחסנות בקלטת בבית הלקוח, אלא על גבי השרת המרכזי של חברת כבלים.

מערכת ה-RS-DVR הינה קומפלקס מורכב הכולל שלט וממיר דיגיטלי בבית הלקוח, כבלים ומספר מחשבים ושרתים הממוקמים בתוך חברת כבלים ומתחזקת על-ידיה 24 שעות ביממה. התוכניות שניתן להקליט על ה-RS-DVR נבחרות ע"י חברת הכבלים.

עותק של ההקלטה נוצר רק כשצרכן מסוים מבקש להקליט, והוא נשמר בשרתי החברה באופן אינדיווידואלי עבור כל צרכן שזכה. הצרכן יכול לצפות בתוכנית שהקליט אך הוא אינו יכול להעתיק אותה לדיסק חיצוני או וידאו.

יצוין, כי חברת הכבלים בעלת רישיון לשדר את התוכניות

זכות יוצרים בעיצוב ומבנה של אתר אינטרנט

מרבית התביעות בגין הפרת זכויות יוצרים באמצעות אתרי אינטרנט עוסקות בהעתקת תכנים, כגון טקסטים או צילומים. בדרך כלל, העתקה שכזו תהיה בגדר הפרת זכות יוצרים.

בית המשפט השלום בחיפה דן באחרונה בתביעה שעסקה בעיקרה בטענה של שני מתכנני אתר אינטרנט, כי הנתבעים העתיקו את עיצוב האתר ומבנהו מאתר התובעים.

הנתבעים טענו כי התובעים השתמשו באלמנטים וביסודות מוכרים, וליקוטם של אלה אינו מהווה "יצירה" כהגדרתה בחוק זכות יוצרים. בנוסף, אתר התובעים הינו מוצר פונקציונלי בלבד, אשר עיצובו וסידורו נבעו מרצון התובעים להקל את השימוש באתר. בית המשפט דחה טענות אלו וקבע כי אתר אינטרנט הוא "יצירת לקט", החוסה תחת הגדרתה של "יצירה ספרותית" על-פי חוק זכות יוצרים.

מכאן, שזכות יוצרים יכולה לחול על צורת עריכה או עיצוב מיוחדת, ובלבד שתהייה מקורית מפאת המחשבה, העמל או המיומנות שהושקעו בה. אין היצירה צריכה להיות ביטוי של מחשבה או אמצאה מקורית (במובן של חדשנית, ט.ג.) אלא די בכך שלא תהא מועתקת מיצירה אחרת ומקורה יהיה ביצירה.

לשם יצירת ההשוואה, בית המשפט בחן את רכיבי האתר השונים: צבע וגוון האתר, עיצוב האתר ומבנהו ומספרן מיקומן ואופן חלוקתן על פני הדף של לשוניות הקישור. נמצא כי רכיבי האתר הללו שבאתר הנתבעים דומים דמיון רב לרכיבים הללו שבאתר התובעים. על כן, מהווה אתר הנתבעים הפרת זכות

יוצרים באתר התובעים. לתובעים נפסק פיצוי סטטוטורי בסך 20,000 ₪, מאחר ולא הצליחו להוכיח את נזקיהם הממשיים.

אקורדים צורמים במוסיקה טלוויזיונית

נושא הזכויות במוסיקה הינו אחד הנושאים המורכבים בדיני זכויות יוצרים. עד לא מכבר, היו מפיקי יוצרי תוכניות טלוויזיה פטורים לרוב מהתמודדות בסוגיה סבוכה זו, הואיל והפקותיהם חסו תחת מטרית הזכויות שנוצרה מכוח רשינות השמיכה שקיימים בין גופי השידור לבין הארגונים הקולקטיביים המנהלים את זכויות הביצוע הפומבי במרבית היצירות המוסיקליות. מכוח רישיונות אלה, יכלו המפיקים והיוצרים לכלול בתוכניותיהם יצירות והקלטות מוסיקליות קיימות שנלקחו מן המדף. כל עוד התוכנית שודרה בטלוויזיה בישראל בלבד, לא נדרשו המפיקים להסדרת רישיון לשימוש בהקלטה ובמוסיקה הכלולה בה, או לתשלום תמלוגים לבעלי הזכויות. הרישיון כבר ניתן לגוף השידור אשר גם שילם את התמלוגים.

באחרונה, חלו שינויים משמעותיים בתחום זה. גופי השידור החלו לדרוש מהמפיקים לספק להם הפקות עם זכויות רחבות יותר מאשר בעבר, בפרט, זכויות לשדר ולהפיץ את התוכניות במה שמכונה ה"ניו מדיה", הכוללת את האינטרנט והרשתות הסולריות. מאידך גיסא, לא כל גופי השידור הגיעו להסכמים מסודרים עם ארגוני הזכויות לגבי אמצעים אלה. אפילו כאשר קיימים הסכמים כאלה, חלק ניכר מהיצירות וההקלטות המוסיקליות אינן כלולות בהם, הואיל ובעלי הזכויות – המו"לים למוסיקה וחברות התקליטים – מנהלים

בעצמם את הזכויות ביצירות ובהקלטות אלה בכל הקשור בניו מדיה (כאשר ארגוני הזכויות מנהלים את הזכויות לטלוויזיה בלבד).

כדי להתחיל להבין את מורכבות הנושא, מן ההכרח להבין כי בכל מוצר מוסיקלי עשויים להתקיים שלושה רבדים של זכויות, כאשר בכל רובד עשויים להתקיים מספר בעלי זכויות. עשיית שימוש במוסיקה בתוכנית טלוויזיה מצריכה הסדרת זכויות השימוש בכל הרבדים רלוונטיים, מול כל בעלי הזכויות בכל רובד ורובד.

הזכויות ביצירה המוסיקלית

בראש ובראשונה, קיימות זכויות היוצרים במוסיקה עצמה. זכויות אלה מוענקות בשלב ראשון למלחין. ואולם, אם למוסיקה נלוות מילים, קיימות זכויות נפרדות בהן, ואלה מוענקות בראשונה למחבר המילים. לעתים, יהיו קיימות זכויות נפרדות למעבד. פעמים רבות, היוצרים הללו מעבירים את זכויותיהם לידי מו"ל למוסיקה, אשר אמור לדאוג לאינטרסים שלהם ע"י פרסום ושיווק היצירות וגביית התמלוגים המגיעים להם.

הואיל והניהול והמעקב אחרי השימושים השונים שנעשים ביצירות מוסיקליות אינם פשוטים, המחברים והמו"לים העבירו באופן מסורתי חלק ניכר מזכויותיהם לידי ארגון אקו"ם אשר מנהל את הזכויות הללו, מעניק רישיונות שימוש וגובה את התמלוגים המגיעים. בתוחם הטלוויזיה מעניק אקו"ם לגופי השידור "רישיונות שמיכה" שמתירים להם שימוש במלוא הרפרטואר שלה. אקו"ם קשור בהסכמי הדדיות עם ארגונים דומים ברחבי העולם וכך נוצר מצב שמרבית הזכויות במוסיקה המוגנת בזכויות יוצרים הייתה מנוהלת עד לא מכבר בידי ארגון

שימוש ב"מוסיקת ספרייה", דהיינו במוסיקה הנשלטת כולה בידי מו"ל אחד, זאת תוך הסדרת הזכויות מול אותו מו"ל. מי שמתעקש לעשות שימוש במוסיקה קיימת שאינה בידי אקו"ם לכל אמצעי המדיה, יצטרך לנהל מו"מ פרטני מול כל מו"ל ומו"ל של היצירות הללו.

האמור לעיל יוצא מנקודת מוצא שגוף השידור מוכן לקחת על עצמו את הסדרת הזכויות לנוי מדיה לעניין יצירות מוסיקליות המצויות בידי אקו"ם. אם גוף השידור אינו מוכן לכך, אזי ניתנת עדיפות ברורה לאופציה להזמין מוסיקה מקורית ולהסדיר את הכל מול היוצר או המו"ל שלו.

הזכויות בהקלטות

עד כה דיברנו על הזכויות במוסיקה. אולם, כל הקלטה של ביצוע ליצירה מוסיקלית מוגנת בזכות יוצרים, בנפרד ובנוסף לזכויות הקיימות ביצירה עצמה. לכן, כאשר המפיק או היוצר מבקש לעשות שימוש במוסיקה מוקלטת, לא די בהסדרת רישיון השימוש ביצירה המוסיקלית עצמה; על המפיק להסדיר ולקבל רישיון שימוש נפרד בהקלטה עצמה (ואם הסדיר רישיון לשימוש בהקלטה, לא די לשימוש ביצירה המוסיקלית המוקלטת!).

לרוב, הזכויות בהקלטה המוסיקלית מצויות בידי חברת ההקלטות או מפיק ההקלטה. כמו בעלי הזכויות ביצירות המוסיקליות, גם חברות ההקלטות הקימו ארגון לניהול משותף של זכויותיהן, אלא שעם השנים חל פיצול וכיום קיימים שני ארגונים: הפדרציה הישראלית לתקליטים, שלה הרפרטואר הגדול מבין השניים, והפדרציה למוסיקה ישראלית וים תיכונית ("הפיל"), שמטפלת בעיקר במוסיקה מזרחית.

היצירות המוסיקליות לעניין שידורי טלוויזיה, היא אינה בעלת זכויות בחלק ניכר מהיצירות הללו לצורך שימושים באינטרנט ובאמצעי מדיה דיגיטליים וסלולריים אחרים. זכויות אחרונות אלה עשויות להיות בידי מו"ל היצירה.

מרבית גופי השידור, שערים לכך שנוצר "חור דיגיטלי" במטריית הזכויות שסיפקו בעבר רישיונות השמיכה שלהם מול אקו"ם, אינם מוכנים לקחת על עצמם את האחריות להסדרת רישיונות לנוי מדיה מול המו"לים השונים, או לשאת בעלויות הכרוכות בכך. על כן, אם המפיק או היוצר מבקש לשלב בתוכנית מוסיקה "מוחרגת" שאינה מנוהלת כולה בידי אקו"ם, יהיה עליו להגיע להסדר נפרד, ועל חשבוננו, עם המו"ל לעניין השימושים בניו מדיה. ובמקרה שברצון היוצר או המפיק לשלב בתוכנית מספר שירים, שהזכויות בהם מצויות בידי מו"לים שונים זה, על המפיק להגיע להסדרים נפרדים עם כל המו"לים השונים שמחזיקים הזכויות ביצירות אלה!

הפועל היוצא מן האמור לעיל, הוא שבכל הקשור לחן ולמילים, עדיף לעשות שימוש אך ורק ביצירות שמצויות בידי אקו"ם לכל אמצעי המדיה. לחילופין, יכול המפיק להזמין ממלחין יצירת מוסיקה מקורית, כאשר המלחין מעביר למפיק את הזכויות, או לפחות מעניק לו רישיון לעשות שימוש ביצירה בכל אמצעי המדיה. במאמר מוסגר, יצוין כי אם יש ליוצר מו"ל, זה האחרון עלול לטעון כי מכוח ההסכם שבינו לבין המלחין, כל הזכויות ביצירתו של המלחין הינם למעשה בידיו. לכן, כאשר המלחין קשור בהסכם עם מו"ל, יש לוודא שגם המו"ל יהיה חתום על הרישיון. אופציה אחרת היא לעשות

זה. דבר זה יצר מעין "one-stop-shop", שממנה ניתן היה ניתן לרכוש את הזכויות לכל היצירות וכל השימושים שהמפיק או גוף השידור היה צריך מבחינת הזכויות במוסיקה בתוכנית הטלוויזיה. סידור זה הקל במיוחד על המפיקים, הואיל וכאמור לעיל, גופי השידור לקחו על עצמם את הסדרת הרישיונות מול אקו"ם ותשלום התמלוגים בגין כלל שידוריהם. עם זאת, ריכוז זכויות כה רבות בידי אקו"ם יצר ארגון מונופוליסטי שלא אחת ניצל את כוחו כלפי המשתמשים ובעלי הזכויות שהוא מייצג באופן שקומם עליו את שני הצדדים והוביל להתערבות של הממונה על ההגבלים העסקיים.

בהליך בפני בית הדין להגבלים עסקיים, הגיע אקו"ם להסדר עם הממונה על ההגבלים שנועד לרסן את כוחו המונופוליסטי. אחד מרכיבי ההסדר, הוא "זכות ההחרגה" שניתנה לחברי אקו"ם. משמעה, שלא כמו בעבר, אקו"ם אינו יכול לדרוש מחבריו למסור לו את כל הזכויות ביצירותיהם, בחינת "הכל או לא כלום". כל חבר אקו"ם יכול היום להוציא מרפרטואר אקו"ם כל יצירה או יצירות שלו, אם בכלל ואם לצורך שימוש או שימושים ספציפיים, כאשר אקו"ם מחויב להמשיך ולנהל את הזכויות ביתר היצירות ויתר הזכויות ביצירות שהוחרגו לעניין מסוים.

חלק מהמו"לים למוסיקה, ובינם כאלה המחזיקים בזכויות ביצירות פופולאריות רבות, ניצלו את "זכות ההחרגה" והחריגו מרפרטואר אקו"ם את היצירות הללו לעניין הניו מדיה. זאת, תחת הסברה, כי יוכלו לעשות ביצירות שבבעלותם עסקים טובים יותר במדיה זו מאשר אקו"ם. הפועל היוצא הינו שכיום, בעוד אקו"ם ממשיכה לנהל את הזכויות במרבית

לסיכום

השינויים שחלו בתחום זכויות היוצרים במוסיקה וההקלטות מחייבים היערכות חדשה מצד יוצרי ומפיקי תוכניות טלוויזיה. לא ניתן עוד להסתמך על כך שהסכמי גופי השידור עם אקו"ם והפדרציות לתקליטים יאפשרו free ride מוסיקלי. הפתרון העדיף היום הוא להזמין מוסיקה מקורית לתוכנית ולהסדיר מול היוצר את כל הזכויות שיידרשו. מי שמבקש להשתמש במוסיקה קיימת, חייב לבדוק שהמוסיקה מצויה ברפרטואר אקו"ם הן לצורך שימוש טלוויזיוני והן לצורך שימוש בניו מדיה ולוודא שהרישיון שעליו הוא מסתמך מכסה לא רק את השידור, אלא גם את הסינכרוניזציה. מי שמבקש לעשות שימוש בתוכניתו בהקלטה מוסיקלית קיימת חייב להסדיר את הרישיון הנדרש מול בעל הזכויות בהקלטה.

חשוב לציין כי הסוגיה מורכבת מאוד, ולצערנו, קצרה היריעה מלכסות כאן את כל האפשרויות. הפתרונות שהצענו לא בהכרח יספקו כל הדרישות של גופי השידור על-פי חוזהם הסטנדרטיים. כמו כן, ניתן לשלב פתרונות ולהכין פסי-קול שונים לשימוש בטלוויזיה מחד ובניו מדיה מאידך. העיקר להבין מה הזכויות הנדרשות ומה הזכויות שיש למפיק לתת.

חדשות המשרד

עו"ד עוז חיים הצטרף לצוות המשרד. אנו מקווים שהרחבת הצוות יסייע לנו לשפר את השירות ללקוחות. טרום המתמחה שלנו, אלה חזנוב, התגיסה לפרקליטות הצבאית. במקום אלה, הצטרפה אלינו עופרי ירום.

את סיכומי הפסיקה ערכו עו"ד טוני גרינמן ועופרי ירום.

יצירות מרפרטואר אקו"ם), הפרקטיקה של עשיית שימוש ביצירות ובהקלטות קיימות במסגרת תוכניות טלוויזיה, בהתבסס על הסכמי השמיכה בין הארגונים היציגים לבין גופי השידור, הייתה די מפקפקת.

בעוד הסכמי השמיכה בוודאי יוצרים רישיון שמכשיר את שידור המוסיקה או ההקלטה במסגרת שידורי גוף השידור, ספק אם הם גם מכשירים את עצם שילוב היצירה או ההקלטה המוסיקלית בתוכנית – פעולה הידועה כסינכרוניזציה. עד היום לא קיבלנו על שאלה זו תשובה ברורה מגופי השידור. במילים אחרות, בעוד גוף השידור מוסמך לשדר את המוסיקה או ההקלטה, ספק אם היוצרים והמפיקים אכן יכולים לפעול על-פי ההנחה שלפחות לעניין שידורים טלוויזיוניים, מותר להם לשלב בסרט כל יצירה וכל הקלטה שירצו.

בנוסף לכך, הרי שמעבר לזכויות שנדונו לעיל, ליוצר "זכות מוסרית" ביצירתו. מכוחה, זכאי היוצר שלא יעשה ביצירתו משום סילוף או פגימה, או שינוי שיש בו כדי לפגוע בכבודו או בשמו, או פעולה שיש בה משום הפחתת ערכה של היצירה. אכן ייתכן ששילוב יצירה או הקלטה בתוכנית טלוויזיונית כזו או אחרת יפחית מערכה. לא פעם תהה הח"ם, אם היוצרים הזרים הדגולים שיצירותיהם משולבים כלאחר יד בטלה-נובלות ישראליות היו סבורים, לו ידעו על כך, כי יש בכך משום פגיעה בכבודם או בשם או בערך יצירתם.

כמו כן, רישיונות השמיכה חלים ביחס לשידור התוכנית בישראל. ככל שמבקשים להפיצה בחו"ל, הרי יש לקבל לכך את כל הרישיונות המתאימים באופן ספציפי. כן ראוי לציין כי קיימות עוד מורכבויות בסוגיה זו, שבהן לא דנו, על מנת לא להכביד.

בדומה למצב בכל הקשור ליצירות המוסיקליות, עד לא מכבר, מפיקי תוכניות הטלוויזיה לא נזקקו לרישיונות שימוש בהקלטות מוסיקליות הואיל והסתמכו על רישיונות השמיכה שהיו קיימים בין שני הארגונים הללו לבין גופי השידור. תחת מטריה זו ראו עצמם המפיקים חופשיים לעשות שימוש בתוכניותיהם בכל הקלטה מוסיקלית קיימת. גם אם הנחת עבודה זו הייתה נכונה בזמנה (ראו להלן), כיום היא אינה תקפה עוד, ולו רק משום שהרישיונות האמורים עוסקים אך ורק בשידורים טלוויזיוניים, ואינם חלים בקשר לניו מדיה.

מכאן, שמפיק שמבקש לעשות שימוש בהקלטה מוסיקלית קיימת חייב להסדיר את רישיון השימוש מול חברת התקליטים, או הבעל האחר בזכויות בהקלטה.

הזכויות בביצועים המוסיקליים

למבצעי היצירות המוסיקליות – הזמרים והנגנים – זכויות עצמאיות, הידועות כזכויות מבצעים. בדרך כלל, כאשר מדובר בהקלטה קיימת, זכויות אלה יהיו מוסדרות מראש בין המבצע לבין בעל הזכויות בהקלטה. עם זאת, מכיוון שבעל הזכויות בהקלטה רשאי לעשות שימוש בביצוע המוקלט רק למטרה שלשמה ניתנה הסכמת המבצע להקלטה, רצוי לוודא שהוא אכן מוסמך להתיר למפיק לשלבה בתוכנית.

כאשר המפיק מזמין מוסיקה מקורית, עליו לדאוג לקבל רישיון שימוש מתאים מכל מי שנוטל חלק בביצוע היצירה.

סייגים

עוד בטרם התעוררו הסוגיות אשר שינו את כללי המשחק במוסיקה (דרישות גופי השידור לקבל זכויות לנצל את תוכניות הטלוויזיה בניו מדיה, והחרגת